

alimara

REVISTA DE TREBALL SOCIAL
NÚMERO 48 / SEGONA ÈPOCA / DESEMBRE 2001

**Consell
de Mallorca**

alimara

Núm. 48

Segona època, desembre 2001

Edita: Consell de Mallorca
Departament de Serveis Socials
General Riera, 67
07010 Palma
Tel: (971) 76 07 62
Fax: (971) 76 19 52

Equip editor: Jaume Mateu Martí
Catalina Garcia Garí

Portada: Sense títol
Miquel Clàr Oliver

Maquetació
i impressió: Esment, centre especial de treball d'Amadip

Dipòsit legal: PM-128-1987

ISSN: 1778-2166

Els articles d'aquesta revista expressen únicament l'opinió dels seus autors.

UNAC: EXPERIÈNCIES EN EXECUCIÓ DE PROGRAMES D'INSERCIÓ LABORAL PER A PERSONES AMB DISCAPACITAT

Antònia Fontanet Cifre,
psicòloga.
Coordinadora de programes de
formació i inserció laboral
de la UNAC

Inicialment es fa una breu presentació de la UNAC (Unió d'Associacions i Centres d'Assistència a Minusvàlids de Balears), per passar a exposar les experiències d'integració de persones amb discapacitat executades per aquesta federació.

Seguidament s'extreuen un seguit de conclusions tècniques, derivades de l'experiència pràctica dels professionals.

I, finalment, s'inicia una reflexió sobre la situació actual i futura en matèria d'inserció laboral per a aquest col·lectiu de persones amb discapacitat.

PRESENTACIÓ DE LA UNAC

La UNAC és una organització no governamental, democràtica, sens afany de lucre, d'àmbit autonòmic, que agrupa les entitats que treballen a Balears per millorar la qualitat de vida de les persones amb discapacitat i de les seves famílies.

Aquesta entitat va ser creada el 1981 per un grup de centres i associacions, nou concretament, que partien del convenciment que la unió fa la força i que, a través del moviment associatiu, poden assolir-se més grans objectius que amb accions individuals i aïllades.

L'anagrama de la UNAC vol expressar la unió dels tres col·lectius de persones amb discapacitat (física, psíquica i/o sensorial) que, a les Balears, treballen junts per defensar els seus drets i millorar la seva qualitat de vida. Igualment, representa la triple unió de persones amb discapacitat, les seves famílies i els professionals que els atenen amb la mateixa finalitat.

Per tant, d'això se'n dedueix que el principal objectiu de la UNAC és millorar la qualitat de vida de les persones amb discapacitat i de les seves famílies, entenent com a tal: a) que estiguin cobertes les seves necessitats i expectatives; b) que despleguin totes les seves potencialitats; i c) que frueixin de tots els seus drets.

La UNAC està formada per 39 entitats associades, amb 551 treballadors en plantilla i atén un total de 2.166 persones en els següents serveis¹:

A atenció primària	78
A residències o habitatges	270
A centre de dia	235
A centres educatius	434
A centres ocupacionals	497
A centres especials d'ocupació	158
A serveis d'oci i integració	376
A UVAI	118
TOTAL serveis / persones ateses	2166

Els principals eixos d'actuació de la UNAC són els següents: drets de les persones amb discapacitat, salut i esment, atenció primària, educació, rehabilitació i teràpia, habitatge, treball, oci i esport, i famílies.

Si bé consideram que tots aquests eixos d'actuació són importants, ara ens volem centrar en el tema de l'ocupació, explicant l'experiència dels professionals de la UNAC dedicats a la formació i inserció laboral de les persones amb discapacitat.

EXPERIÈNCIES EN MATÈRIA D'INTEGRACIÓ LABORAL

Enguany fa 10 anys que començaren a sorgir les primeres experiències a Mallorca (1991) d'integració laboral de persones amb discapacitat en l'empresa ordinària. Aquest fet ens situa com una de les comunitats autònomes pioneres a Espanya quant a aquesta matèria.

L'experiència de la UNAC quant a gestió directa de programes de formació i inserció laboral, s'inicia uns anys després, tot i que s'ha de destacar que algunes de les seves entitats treballaren des dels inicis i per compte propi amb la metodologia de treball amb suport

El paper de la UNAC fou, en aquest sentit, el d'unir esforços, potenciar, agrupar i coordinar les activitats que alguns dels seus centres ja venien fent.

1997: Des de la UNAC s'iniciaren accions de formació ocupacional per a persones amb discapacitat, principalment psíquica. L'objectiu d'aquestes accions és el de proporcionar una preparació laboral efectiva, orientada a la capacitació per a un lloc de treball existent en el mercat laboral i amb la finalitat de millorar la integració social i la qualitat de vida de les persones amb discapacitat.

1998: Aquest any, la UNAC inicia un estudi o valoració de necessitats d'integració laboral de les persones amb discapacitat ateses en les entitats membres d'aquesta federació. L'estudi es planteja amb l'objectiu de delimitar les necessitats del col·lectiu en matèria d'integració laboral i iniciar una línia d'actuacions dirigides a les prioritats detectades.

1999-2000: A partir de les dades i conclusions recollides en aquest estudi, es dissenya el «*Plan Integra: Plan de formación e inserción laboral para personas con discapacidad de las Islas Baleares*».

És el primer programa executat directament per la UNAC quant a formació i inserció laboral per a persones amb discapacitat.

Aquest programa té dues fases:

- Fase de formació: execució de 13 accions formatives des de diversos centres de la UNAC. Es fan cursos de formació professional en diverses àrees: agricultura, jardineria, producció i venda de plantes, ofimàtica, disseny gràfic, neteja i manteniment, manipul·lats – *mailing*, impremta, restauració, etc. En aquests cursos hi participen 125 alumnes.
- Fase d'inserció: servei de borsa d'ocupació, executat des de la federació UNAC per un equip de set preparadors laboral i centrat en la metodologia de treball amb suport. Comencen a treballar 84 persones en diverses empreses de Mallorca, de les quals 30 són alumnes que passaren per alguna de les accions formatives fetes durant la fase de formació.

2000-2001: Un cop acabat aquest primer programa, considerat un èxit pels seus resultats, ens plantejarem el fet de donar continuïtat al servei d'inserció laboral. Per això es planteja un nou programa inserit, ja, en la convocatòria «Enllaç» i que es deia: «*Plan de formación e inserción laboral para personas con discapacidad Enllaç – Unac 2000-2001*».

Aquest programa manté, per suposat, la filosofia del treball amb suport com a eix principal d'actuació i, a més, introdueix diversos canvis i ampliacions d'activitats deguts a les necessitats detectades i a l'experiència obtinguda a través de l'execució del primer programa. Aquest programa, que ha acabat l'octubre del 2001, contempla les següents activitats:

- Formació: execució de 12 accions formatives des de diversos centres de la UNAC. Es fan cursos de formació professional, en distintes àrees: agricultura ecològica, producció i venda de plantes, ofimàtica i Internet, cuina, ajudant de bijuteria, auxiliar de fotocopisteria i missatgeria, etc. En aquests cursos hi participen 88 alumnes.
- Orientació: s'executa un servei d'orientació per a la formació i l'ocupació. En aquest servei hi participen 25 usuaris aproximadament².
- Inserció: es fan dos serveis d'inserció laboral. En aquests serveis hi comencen a treballar un total de 65 persones aproximadament³.

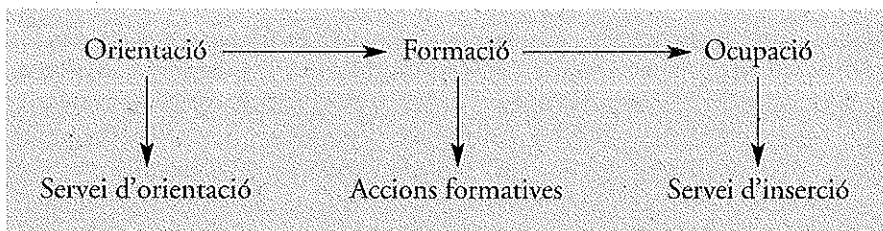
2001-2002. En aquesta nova convocatòria Enllaç 2001-2002, la UNAC presenta un nou programa, «*Plan integral de formación e inserción laboral para personas con discapacidad*» que contempla activitats d'orientació, formació i ocupació, pendent d'inici a final d'any. El nostre objectiu fonamental és donar continuïtat a les accions iniciades el 1997 i introduir millores contínues en els serveis prestats.

CONCLUSIONS TÈCNIQUES

Com a conclusió de l'experiència de la UNAC quant a execució de programes de formació i inserció laboral per a persones amb discapacitat, volem destacar diversos aspectes que considerem fonamentals:

1. Des de la UNAC i els seus centres associats entenem la integració laboral de les persones amb discapacitat com un continu d'accions,

serveis i programes que s'esdevenen a diferents centres i situacions. L'itinerari integral contempla:

2. L'**orientació**, tant per a la formació com per a l'ocupació, és un aspecte fonamental per establir un itinerari d'inserció coherent amb les competències, expectatives, característiques i preferències personals de cada usuari.
3. La **formació professional** és molt important per accedir a un lloc de treball qualificat i, a més, augmenta la garantia d'inserció laboral efectiva i exitosa. En el cas de persones amb discapacitat psíquica, hem de tenir present que la formació ha de ser de llarga durada i eminentment pràctica.
4. La **metodologia de treball amb suport** és molt efectiva per garantir l'adaptació inicial i el manteniment d'un lloc de feina, tot i que no hem de perdre de vista que la finalitat és la retirada progressiva del preparador laboral i la implicació de supervisors i companys de feina com a suports naturals de la persona amb discapacitat.
5. Finalment, i basant-nos en l'experiència d'aquests anys, volem fer una menció especial i **agrair a la comunitat empresarial de Mallorca** que hagi col·laborat tant amb la nostra entitat com amb altres, confiant en la motivació, capacitat de rendiment i responsabilitat de nombroses persones amb discapacitat, a través de la seva contractació.

REFLEXIONS SOBRE LA SITUACIÓ ACTUAL

Revisant l'experiència de la UNAC i altres entitats dedicades a la mateixa finalitat, podem comprovar que fa alguns anys era una prioritat garantir els sistemes de protecció social a les persones amb discapacitat, els recursos d'atenció en sanitat, en habitatge, en educació...

Avui la prioritat és l'ocupació com a via per a la integració social i la igualtat d'oportunitats per a les persones amb discapacitat.

Perquè tenir una ocupació i rebre un salari per la feina feta, és un valor fonamental en la nostra societat i lliga directament amb l'experiència de vida autònoma i la integració social.

Sense una integració real i efectiva en el món laboral, la persona amb discapacitat no pot sentir-se plenament integrada en la nostra societat.

Des de les primeres experiències de treball amb suport a Mallorca fins ara és indiscutible que la situació laboral de les persones amb discapacitat ha millorat significativament. De la mateixa manera, és veritat que el model de treball amb suport és una metodologia àmpliament acceptada i ha demostrat al llarg d'aquests anys el seu alt nivell d'efectivitat.

Això no obstant, i malgrat que s'hagi produït una millora significativa en la qualitat dels serveis oferts a les persones amb discapacitat en matèria d'integració laboral, no hem d'oblidar que encara queda molta feina a fer. I entre moltes de les coses a tenir present en podríem destacar com a assignatures pendents:

1. Desplegar les mesures en *l'Annex 2 del pacte per a l'ocupació, la cohesió social i el foment de l'economia productiva a les Illes Balears*. Una tasca que volem i hem d'assumir els centres i federacions d'atenció a persones amb discapacitat de la nostra comunitat autònoma, en col·laboració amb el Govern de les Illes Balears.
2. I aconseguir una estabilitat i continuïtat en els nostres serveis d'integració laboral. Cal tenir present que, en aquests moments, la UNAC i altres entitats i programes d'inserció laboral, oferim uns serveis de formació i inserció laboral, depenents d'un finançament inestable, que no proporciona garanties de continuïtat.

Aquest aspecte, al nostre entendre, és una de les principals dificultats que resta per resoldre, perquè la inestabilitat del servei implica una pèrdua *d'efectivitat, qualitat i rendibilitat*.

Efectivitat perquè, tenint en compte que l'objectiu fonamental és la integració laboral exitosa i efectiva d'una o més persones amb discapacitat, no podem garantir la continuïtat del suport en el lloc de feina sempre que calgui, la qual cosa **perjudica directament el treballador amb discapacitat** que pot romandre un període de molts mesos desatès pel fet que acaba un programa i no en comença el següent immediatament.

Qualitat perquè, de la mateixa manera que el treballador amb discapacitat requereix una continuïtat en l'atenció i serveis que se li dispensen, l'empresari que contracta un treballador ho fa confiat que té el suport i ajuda tècnica de personal especialitzat.

En el moment en el que cal comunicar a totes les empreses contractants que el programa acaba i no tenim garanties de renovació o quan es produirà, la inserció laboral de persones amb discapacitat i les entitats i programes que treballam per això **perdem credibilitat davant del conjunt d'empresaris i disminuïm molt, segons ells, la qualitat del servei que oferim**.

Rendibilitat, perquè el treball de conscienciació i divulgació en empreses de les Illes Balears que feim durant tot l'any perd valor i rendibilitat en el moment que no es pot garantir la continuïtat del servei, donat que una empresa que ha col·laborat en un programa pot decidir no seguir col·laborant a ran de la desatenció que ha sofert en acabar aquest programa i restar desatès durant un cert temps.

A pesar dels objectius que queden per assolir, reflexionant sobre la situació actual i futura, ens trobam amb una visió positiva i esperançadora, entre altres coses gràcies a la creació de la *«mesa d'inserció laboral de persones amb discapacitat i necessitats de suport»*, que sorgí del convenciment que, a través de la unió d'esforços de tots els programes que en l'illa de Mallorca funcionam amb una metodologia i filosofia comunes, s'obtindran més beneficis per a tots: per a les persones amb discapacitat i les seves famílies, per als professionals que treballam en l'atenció a aquest col·lectiu i per a la comunitat en general.

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

CONSELL DE MALLORCA I AJUNTAMENT DE PALMA. Revista *Hortizó Laboral*, núm. 7. 1r semestre de 2001.

GOVERN DE LES ILLES BALEARS. CONSELLERIA DE TREBALL I FORMACIÓ. *Pacte per a l'ocupació, la cohesió social i el foment de l'economia productiva a les Illes Balears*. Gener, 2001.

GOVERN DE LES ILLES BALEARS. CONSELLERIA DE TREBALL I FORMACIÓ. *Dos anys de treball*. Juny, 2001.

IBAS – UIB. *Les persones amb minusvalidesa a les Illes Balears*. Octubre de 2000.

IBAS – FUNDACIÓ ONCE. *Estudi de les necessitats de formació i integració laboral de les persones amb discapacitat a les Illes Balears*. Novembre, 2000.

UNAC. *Memoria final Plan Integra: Plan de formación e inserción laboral para personas con discapacidad de las Islas Baleares*. Noviembre, 2000.

UNAC. *Memoria de actividades UNAC – 2000*. Enero, 2001

NOTES

¹ Dades actualitzades a 31 de desembre de 2000, «*Memoria de actividades UNAC 2000*»

² Dades pendents de confirmació definitiva.

³ Dades pendents de confirmació definitiva.